

Dierenliefhebber als directeur proefdierenlab

Om het wantrouwen tegen dierproeven weg te nemen, is openheid belangrijk, zegt de Nijmeegse hoogleraar proefdierkunde Merel Ritskes. Aan haar zal het niet liggen. Maar medisch onderzoekers en KWF Kankerbestrijding hebben de neiging de rol van dierproeven te verzwijgen.

Door HENK AALBERS

De rol van dierproeven in baanbrekend medisch onderzoek blijft vaak ongenoemd", zegt Merel Ritskes (46). Sinds begin april is ze hoogleraar proefdierkunde in Nijmegen en tevens directeur van het proefdierenlaboratorium van UMC St Radboud in Nijmegen. Recent voorbeeld van dat ongenoemd blijven van dierproeven is de presentatie van het succes van de zogeheten immunotherapie door Nijmeegse medici. De therapie komt erop neer dat de afweersysteemcellen van een patiënt zo worden gemanipuleerd dat die kanker te lijf gaan. "Voordat die therapie bij mensen succesvol werd toegepast, is die bij ons getest op muizen."

Ze is niet van het type laat-ons-maar-leker-achter-gesloten-deuren-werken. Integendeel: openheid over het gebruik van proefdieren vindt ze belangrijk. "Als je de rol van dierproeven ongenoemd laat,

worden nut en noodzaak nooit duidelijk en voed je het wantrouwen. Ik betreur het ook dat KWF Kankerbestrijding verzwijgt dat een deel van de ontvangen gelden aan dierproeven wordt besteed. Dat doen ze omdat ze anders minder geld op halen. Maar het is struisvogelpolitiek, die op den duur averechts werkt."

Ritskes hecht aan openheid. In haar dierenlaboratorium worden jaarlijks zo'n duizend belangstellenden rondgeleid. Ze staat open voor de kritiek van actiegroepen en heeft een goed contact met Proefdiervrij. Medewerkers van die organisatie geven les aan onderzoekers van het dierenlaboratorium.

Na verloop van tijd zijn veel dierproeven goed te verantwoorden. Het poliovacцин is mede dankzij dierproeven ontwikkeld. Dierproeven hebben ook een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van de behandeling van suikerpatënten. En voordat openhartoperaties bij mensen werden uitgevoerd, is er geoefend op dieren. Ritskes erkent dat het vaak niet eenvoudig is de noodzaak van een onderzoek overtuigend uit te leggen. "Het klinkt niet sterk als je over een onderzoek niet meer kunt zeggen dat het op termijn mogelijk ergens toe kan leiden. Toch komt het daar vaak op neer."

De hoogleraar heeft tienduizend dieren

onder haar hoede. Vooral muizen en raten (80 procent), maar ook konijnen, varkens, schapen, geiten, katten, honden, hamsters, apen en paarden. Ze studeerde diergeneeskunde. "Vanaf mijn zevende wilde ik al dierenarts worden."

Zonder aarzelen noemt ze zichzelf 'dierenliefhebber'. En dan heeft ze het niet alleen over haar eigen hondje. Haar dierenliefde kan ze ook kwijt in het dierenlaboratorium. Want naast het creëren van zo optimaal mogelijke omstandigheden voor onderzoekers - hoofdzakelijk artsen - ziet ze het als haar taak voor het welzijn van haar dieren te zorgen.

"In ons vak hebben we het in dit verband over de drie v's. Veraging: als je iets in een schaalte kunt testen, gebruik dan geen dier. Vermindering: gebruik zo weinig mogelijk dieren. Verwijning: hou het ongemak zo laag mogelijk."

Dat ze het welzijn van proefdieren belangrijk vindt, laat ze ook zien door regelmatig een Deense 'hondenpsychologe' uit te nodigen. "Ik heb haar leren kennen in Denemarken, waar ik negen jaar werkzaam was als directeur van een vergelijkbaar laboratorium. Haar kennis van het gedrag van honden helpt ons enorm om het welzijn van de honden te bevorderen. Ze geeft cursussen aan de verzorgers en geeft adviezen. Door haar toe-

doen zijn de honden nu veel minder gestrest. En ze worden nu in tegenstelling tot vroeger regelmatig buiten uitgelaten. Nog niet dagelijks, maar dat is wel de bedoeling. Verder hebben we op haar advies de mannetjes en de vrouwtjes bij elkaar gehuisvest. Dat draagt zichtbaar bij aan hun welzijn."

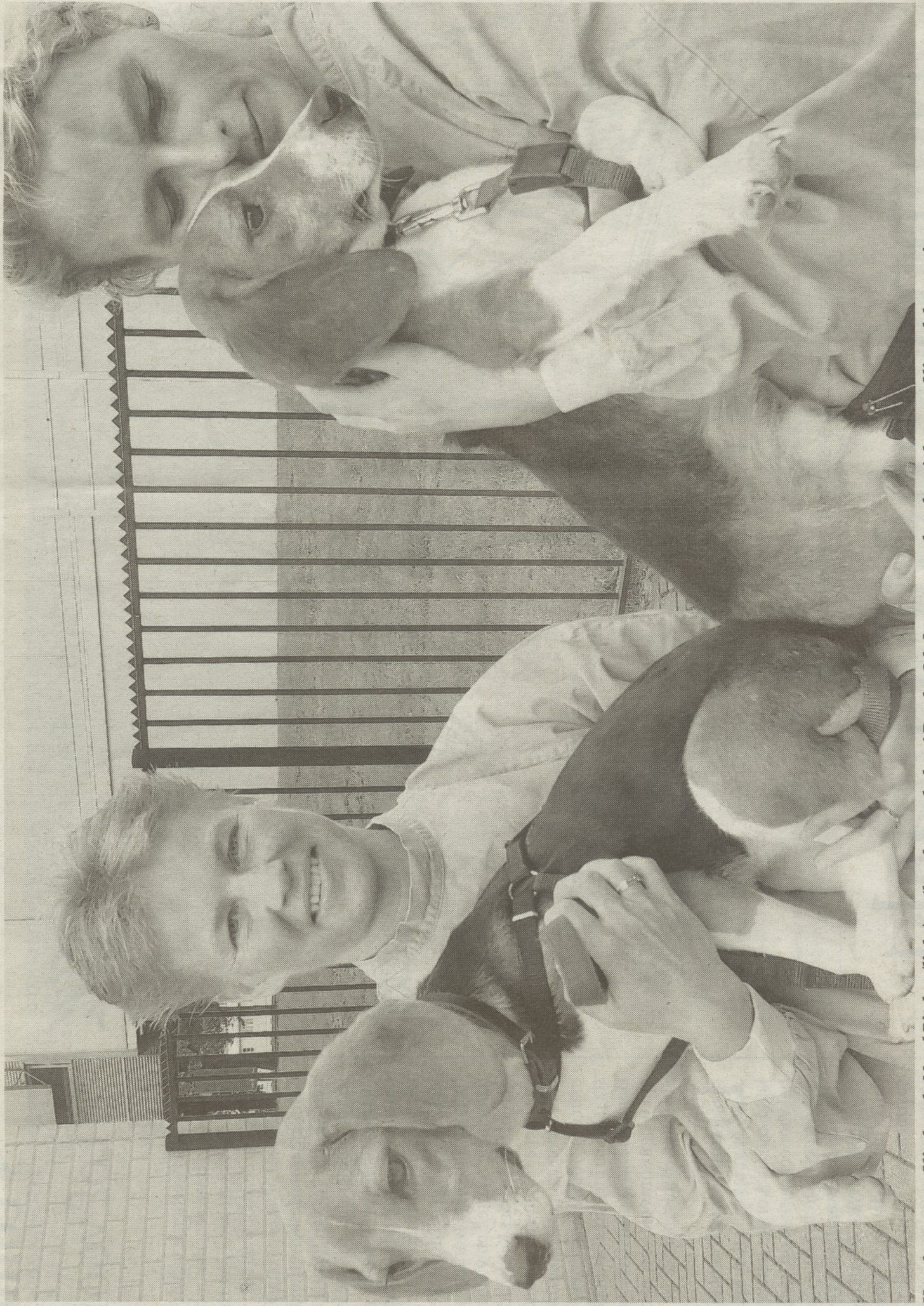
Als proefdieren onder goede omstandigheden leven, zijn de resultaten van de onderzoeken betrouwbaarder, aldus Ritskes. Stress en ongecontroleerde voeding kunnen het onderzoek nadelig beïnvloeden. "Ook voor verzorgers is het niet fijn om met gestreste dieren te werken."

In Nederland worden jaarlijks 625.000 proefdieren gebruikt. Dat zijn er al een stuk minder dan in 1977, toen de Wet op de dierproeven werd ingevoerd. Maar volgens Ritskes kan dat aantal nog fors omhoog gaan.

In haar inaugurale rede zei ze begin april dat Nederland jaarlijks met honderdduizend proefdieren - met name knaagdieren - minder toe zou kunnen. Gecontroleerde voeding kan daartoe bijdragen, zegt ze. Maar de maatschappij moet dan wel de kosten willen dragen.

Ritskes richt zich daarnaast op het stimuleren van zogenoemde *meta-analyses*: het combineren en analyseren van de resultaten van eerder onderzoek. Dat kan volgens haar leiden tot 'meer betrouwbare, nieuwe en soms verrassende conclusies, zonder dat nieuwe proefdieren hoeven te worden gebruikt'.

de Gelderlander
150906



Hoogleraar proefdierkunde Merel Ritskes (links) en 'hondenpsychologe' Dorthe Odefey met twee beagles uit het proefruerenlaboratorium.